

9.9.2024

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen lisärahoituksen valmisteluryhmä 7/2024

Aika pe 23.8.2024 klo 8.30–11.30

Paikka Valtiovarainministeriö, Mariankatu 9, Helsinki, kh Jakovara
Teams-etäyhteys

Läsnä

Noora Heinonen, finanssineuvos, yksikön päällikkö, valtiovarainministeriö, pj
Merja Salmi, lainsäädäntöneuvos, valtiovarainministeriö
Virpi Vuorinen, budjettineuvos, valtiovarainministeriö
Eeva Mäenpää, hallitusneuvos, valtiovarainministeriö
Tiina Muinonen, johtaja, sosiaali- ja terveysministeriö
Kirsi Ruuhonen, hallitusneuvos, sosiaali- ja terveysministeriö
Elena Palola, johtaja, sosiaali- ja terveysministeriö
Jaana Määttä, johtava asiantuntija, sisäministeriö
Timo Aronkytö, hyvinvointialuejohtaja, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Mikko Hokkanen, konsernipalvelujen toimialajohtaja, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Kimi Korvanen, tietohallintopäällikkö, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Tiia Tuovinen, juristi, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Marianne Juosila, strategiapäällikkö, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Juri Matinheikki, johtava erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö
Antti Väisänen, johtava erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö
Hanna-Maija Perttola, projektiassistentti, valtiovarainministeriö, tekninen sihteeri

Erikseen kutsutut

Susanna Hoikkala, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö
Liisa Jokinen, erityisasiantuntija, sosiaali- ja terveysministeriö
Pia Suvivuo, erityisasiantuntija, sosiaali- ja terveysministeriö
Hanna Mikkonen, toimialajohtaja, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue

1. Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 8.30. Hyväksyttiin ehdotus kokouksen asialistaksi.

2. Seuraavien kokouksien ajankohtien ja käsittelyaiheiden vahvistaminen

Puheenjohtaja totesi, että valmisteluryhmän toimikaudelle haetaan lisää aikaa 13.9.2024 saakka. Siten valmisteluryhmälle etsitään syyskuun alkuun kaksi uutta kokousaikaa. Pelastustoimen kokonaisuutta käsitellään to 29.8.2024 klo 13–16.

3. Lisärahoitushakemuksessa lasten, nuorten ja perheiden sosiaalihuollon palveluja koskeneiden huomioiden ja tietojen esittely ja käsittely

Hanna Mikkonen selosti VAKEn lasten, nuorten ja perheiden palvelujen kokonaisuutta. VAKEn väestö on nuorta ja kasvavaa. Vieraskielisten osuus on suuri (0–29 –vuotiaista ka 29,96 %). Lapsiperheistä maan suurin osuus sai pitkäaikaisesti toimeentulotukea. Yhden vanhemman perheiden osuus lapsiperheistä on 27 %. Alle 15-vuotiaiden väkivaltarikosten määrät ovat kasvaneet 2019–2022. Hälytystehtävien määrä sosiaali- ja kriisipäivystyksessä on kasvanut. Lastensuojeluilmoitusten määrä on vuodesta 2022 kasvanut 11 % vuoteen 2023 verrattuna.

Haetusta 74 milj. euron lisärahoituksesta toimialan osuus on 15 milj. euroa. Lisäksi toimialaa rasittaa vuoden 2024 aikana tehtävä ylimääräinen 3 milj. euron lisäsopeutustarve. Uudistusohjelman mukaisesti tuottavuutta parannetaan 3 milj. euroa ja tavoitteina ovat etenkin: 1) perhekeskuskokonaisuuden kehittäminen; 2) mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalvelujen kehittäminen (porrastus); sekä 3) lastensuojelupalvelujen kehittäminen (mm. avo- ja sijaishuolto, nuorten kiireellisten sijoitusten vähentäminen, vauvaikäisten sijoitukset). Tavoitteena on vähentää ostopalveluriippuvuutta.

Mikkosen mukaan säästötoimien vaikutukset olisivat toimialalla esitetyn skenaarion perusteella seuraavat: 1) neuvola- ja kouluterveydenhuollon vastaanottojen saatavuus heikkenisi; 2) 2–6-vuotiaiden osalta 15 000 määräaikaistarkastusta jäisi neuvolassa tekemättä; 3) koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa 11 000 lääkärikäyntiä ja 5 500 kuntoutuskäyntiä jäisi toteutumatta; 4) opiskeluhuollossa turvattaisiin vain akuutit tilanteet ja erityisen huolen kohteena olevien lasten ja nuorten palvelut. Arviolta 18 000 käyntiä jäisi toteutumatta; 5) sosiaalihuollossa palveluja tarjottaisiin ainoastaan akuutteihin tarpeisiin, mikä tarkoittaisi, että 1 700 perhettä jäisi ilman tarvittavia tukipalveluja; 6) lastensuojelussa lasten tukipalveluja vähennettäisiin ja ympärivuorokautiseen laitosperehokuntoutukseen tai kotiin annettavan lastensuojelun tuki jäisi saamatta / viivästyisi n. 300 lapsen perheeltä. VAKEn mukaan em. toimenpiteitä ei ole aloitettu, koska ne toteuttaen toimiala joutuisi palvelujen suhteen laittomaan tilaan. Toimiala on tehnyt tänä vuonna alijäämäisen talousarvion kattamaan tämä valtion rahoituksen vaje.

Juri Matinheikki selosti VAKEn nettokäyttökustannusten kehitystä lasten, nuorten ja perheiden sosiaalihuollon avopalveluissa ja lastensuojelussa. Lasten, nuorten ja perheiden palvelut muodostavat merkittävän osan VAKEn kustannuksista (13 %). Nettokustannukset per alle 18-vuotiasa ovat vuonna 2023 olleet 23 % korkeammat kuin Manner-Suomessa yhteensä ja reaalin kasvu vuodesta 2019 lukien on ollut hieman Manner-Suomea suurempaa. Merkittävä osa kustannuksista (56 %) muodostuu lastensuojelun laitos- ja perhehoidosta.

Esitysten jälkeen käydyssä keskustelussa VAKEn edustajat totesivat etenkin seuraavaa:

- toimialan 15 milj. euron säästö on laskettu 100 milj. euron alijäämästä, josta toimialan osuus on 15 %. Säästöissä on kyse skenaarioista, mitä jouduttaisiin tekemään tilanteessa, jossa alijäämää ei olisi tehty. Koska lisärahoitusta ei voida käyttää alijäämän kattamiseen, VAKEn tarkoituksena on osoittaa, että lakisääteinen rahoitus ei riitä lakisääteisten palvelujen järjestämiseen.
- VAKEn lisärahoituksen tarve on arvioitu suhteessa VAKEn koko järjestämisvastuuseen, minkä vuoksi on käytännössä mahdotonta arvioida yksityiskohtaisesti, mistä kaikista palveluista rahoitustarve muodostuu. Tämän vuoksi lisärahoitustarve on jaettu eri toimialoille siten, että mahdollisista

säästötoimista olisi mahdollisimman vähäiset vaikutukset asiakkaille. VAKE on tehnyt laskennallisia skenaarioita siitä, mitä mahdolliset säästöt tarkoittaisivat käytännössä – ja ne osoittavat, että tuossa tilanteessa lakisääteisiä palveluja ei voitaisi järjestää. VAKEn palvelujen taso ei ole ollut lakisääteisesti riittävällä tasolla ja alijäämää tekemällä palvelujen taso on nostettu minimitasolle – ns. ylilaatua tekemättä. VAKEn näkemyksen mukaan siinä tapauksessa, että lakisääteisen rahoitus ei riitä lakisääteisten palvelujen turvaamiseen, alueella on oikeus saada lisärahoitusta.

- sopeutustoimia koskevat laskelmat on tehty vuoden kokonaiskustannusarvioon.
- tuotantotapa-analyysien perusteella arvioidaan palveluiden taloudellisin toteuttamismuoto: esimerkiksi laitoshoidon perustaso on päätetty hankkia ostopalveluna, koska se on tuotantotapa-analyysin tulosten perusteella edullisempaa kuin järjestää omana tuotantona. VAKella on nyt kaksi perustason omaa laitosta, kolmas muutettiin keväällä 2024 erityistasoiseksi tuotantotapa-analyysin perusteella. Tuotantotapa-analyysien perusteella erityisesti erityistason laitoshoidoa pyritään vahvistamaan omana tuotantona.
- ostopalveluina hankitut palvelut ovat markkinariippuvaisia (hinnankorotukset). Lastensuojelun kustannusvaikutusten arvioinnissa on eniten riskiä, koska esimerkiksi sijoitustarpeita on vaikea tarkalleen ennakoita.
- Tällä hetkellä lastensuojelun lapset voidaan hoitaa. Palvelutarpeen arvioinnissa ei ole yhtään lasta jonossa.
- Esitetyillä säästövaatimuksilla VAKE pystyy turvaamaan kriittiset palvelut: sosiaali- ja kriisipäivystyksen, raskaan olevien ja alle 1,5-vuotiaiden terveystarkastukset sekä lastensuojelun. Vaaditut säästöt jouduttaisiin kohdentamaan ennaltaehkäiseviin ja perustason palveluihin.

Valtion edustajien kysymykseen siitä, onko VAKEn palvelujen taso ollut aiemmin ns. minimirajan alapuolella, VAKEn edustajat totesivat, että kyllä hyvinvointialueella on aiemmin ajoittanut oltu laittomassa tilanteessa, kun kaikkia lakisääteisiä tehtäviä ei ole voitu määrärajoissa toteuttaa. VAKE kuitenkin korosti, että tilanne on nyt korjaantunut.

Puheenjohtaja totesi, että toimialakohtaisissa käsittelyissä on haetusta 74 milj. eurosta saatu lisämäärärahatarpeen yhteismääräksi 67,5 milj. euroa. Valmisteluryhmän jatkokokouksissa on tarkoitus käsitellä myös muita kululajeja ja kassavaraa (hallinto, investoinnit yms.) sekä VAKEn talouden kokonaistilaa.

4. Muut esille tulevat asiat

Aiempien kokousten kokousmuistiot on tarkoitus käsitellä seuraavassa kokouksessa.

Puheenjohtaja esitti toivomuksen, että viimeistään maanantaina 26.8.2024 toimitetaan tiimeri-työtilaan pelastustoimea koskeva asiakirjamateriaali.

5. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen kello 11.35.